

המאבק בשחיתות

בימים ההם, בזמן הזה

איכה (כיצד) היתה לזונה (הפכה לבוגדת) קריה נאמנה, (שהיתה) מלאתי (מלאה) משפט, צדק ילין בה (בעבר) ועתה מרצחים: כספך היה לסינים (מעורבב בפסולת), סבאך (ינך) מהול בפנים: שרף סוחרים וחברי גנבים, כלו אהב שחד ורדף שלמנים, יתום לא ישפטו וריב אלמנה לא יבוא אליהם: (שעיהו פרק א, כא-כח)

הזי בנה ביתו בלא צדק, ועליותיו (קומות נוספות) בלא משפט, ברעהו יעבד הנם, ופעלו לא יתן לו: האמר אבנה לי בית מדות ועליות מרוחים, וקרע (פתח) לו חלונני, (הבית יהיה) ספון (מצופה) בארו ומשוך בפשר (צבע יקר): התמלך? פי אתה מתהרה (מול מלכים אחרים) בארו (בביתך המפואר, המחופה ארו)! אביך הלוא אכל ושתה ועשה משפט וצדקה אז טוב לו: דן דין עני ואביון אז טוב הלוא היא הדעת אתי נאם ה': פי אין עיניך ולבך פי אם על בצעך (הרווח שלך) ועל דם הנקי לשפוך, ועל העשק ועל הפריצה (רמיסה) לעשות: (ירמיהו כב יג-ז)

כלו - דרך כלל על השרים כי כולם בדרך אהו, לפיכך אמר כלו כלשון יחיד והם אהבים לקבל שחד ומטים המשפט: (ירמיהו שם) כלו - כל העם: (מצודת דוד שם)

על פי פירוש המצודת דוד, מדוע הנביא עובר לדבר פתאום על העם? האם יש קשר בין השרים הסוררים והגונבים לבין העם שאוהב שוחז?

- מה הביקורת של ירמיהו כלפי המלך? מה ההבדל בינו לבין אביו?
- מהם חטאיה של ירושלים לפי ישעיהו? איזה שינוי חל בה?
- כיצד מסבירים הפרשנים את העובדה שהמילה "כלו" נכתבה בלשון יחיד? למי היא מתייחסת?

האם נאומי התוכחה של הנביאים רלוונטיים גם למציאות שלנו? נסו למצוא דוגמאות אקטואליות לשחיתות אותה מבקרים הנביאים (דוגמה אחת נמצאת בדף ההרחבות. מקור: מס' 1). מה גורם לצמרת השלטונית להתדרדר מבחינה מוסרית? האם זהו הכוח המשחית שבשלטון, או שמא מצב ההנהגה רק משקף את מצבו של העם כולו? (עיינו גם בשיר במקור 2 בדף ההרחבות)

אין ספק שישנה גם דבת מתנפלים וישנה גם פסיכזה הוללת, אכל יש גם אמת. וכעקר: יש אקלים בו נחלית החברה ולמשקב נופלת.

מרכים ושונים הם צרכי הצבור ורבים העוסקים בהם באמונה - אך בזמן האחרון, כך ממשיך הספור, מתבלטים קצת קוים חדשים בתמונה.

יש אקלים המכרסם בארסו הטוב את קירות הבנין כלי מצור לא יכלו לו, יש אקלים שתפקיד בושו הוא דחוף וקשוב מיבוש החולה (...)
(נתן אלתרמן***, מתוך השיר "תנאי ראשון", הסור השביעי כרך ד')

כי יותר ויותר משמיעים הבריות מסביב (אל תשאל נא שלמה) מין מלים עבריות מזקות ובריות קגון פיקציה, שחד, פנקה** (...)
ישומע אתה (אין תדחה זאת בקש?), בצרוף של פרטים מאירי עינים, מי קנה מוגרשים, וכתים מי רכש, ומי סתם התבסס בן-ליל.

ציבור הבוחרים

* נתן אלתרמן (נולד בפולין ב-1910, נפטר בישראל ב-1970) היה משורר ומחזאי ישראלי, מחשובי משורי השירה העברית המודרנית, חתן פרס ישראל לספרות.

* שערוריית פנמה הייתה פרשיית שחיתות שפרצה בצרפת בשנת 1892 בקשר לבניית תעלת פנמה. נרשם הפסד של קרוב למיליארד פרנק, כשהממשלה לקחה כספי שוחד כדי לשמור על שתיקה לגבי הבעיות הכספיות של חברת תעלת פנמה.

* רבי דוד בן יוסף קמחי (צרפת, 1160-1235) היה ראשון מגדולי פרשני המקרא והדקדקנים של השפה העברית. המצודות הוא ביאור על חלק מספרי הנביאים והכתובים. הפרוש נכתב על ידי רבי דוד אלטשולר, שהיה מחכמי אשכנז במאה ה-17, ובנו רבי יחיאל הליל השלים אותו.

מי ראוי לשבחן

הציבור אינו אוהב שהחיות שלמוניות אבל הוא יכול להמשיך להיות איתה. העשור האחרון מלמד על התופעה האמיתית: בתי המשפט מעלים ומורידים מלכים ושרים, לא הציבור. הציבור מגיב ביום הבחירות משיקולים אחרים לגמרי, שיקולים של מצב רוח לאומי, תחושת הביטחון האישי ויחסיו עם העולם. באף מערכת בחירות כללית או פנים מפלגתית לא עלו וירדו מנהיגים בגלל שהחיות.

"מושחתים, נמאסתם" * היא בעצם סיסמה ריקה. (רוביק רוזנטל**, 'מושחתים לא נמאסתם', מעריב, 15.7.10)

· כיצד לדעתכם ניתן להילחם בשחיתות? מה תשובתו של רוביק רוזנטל? (תשובתו של אלתרמן, נמצאת בדף ההרחבות, מקור מס: 3.)

· איזו מציאות מתאר אלתרמן? במי הוא ממקד את הביקורת שלו?

· מה לדעתכם היחס בין הציבור הרחב, לבין הצמרת מושחתת? האם מצבו המוסרי מקרין על הצמרת? מושפע ממנה? האם הוא יכול להילחם בשחיתות בדרגים הגבוהים? כיצד?

· אילו תחומים חשובים לציבור הבוחר, לפי רוביק רוזנטל? מה לא נמצא שם?

כשהיה רבן גמליאל מניע לפסוק הזה היה בוכה, אמר: רק מי שעושה את כל אלה לא ימוט, אך מי שעושה רק אחד מהם כן יימוט! אמרו לו, האם כתוב "עושה כל אלה"? "עושה אלה" כתוב, אפילו אם עושה אחד מהם. (ע"פ תלמוד בבלי מסכת מכות כד עמוד א)

מִזְמוֹר לְדָוִד ה' מִי יגִיד בְּאַהֲלָךְ מִי יִשְׁפֵן בְּהַר קָדְשֶׁךָ: הוֹלֵךְ תַּמִּים וּפְעֵל צֶדֶק וְדַבַּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ: לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ (לא ריכל), לֹא עָשָׂה לְרַעְהוּ רָעָה וְהִרְפָּה לֹא נָשָׂא עַל קַרְבּוֹ (לא בייש אותו): נִבְּזָה (הוא) בְּעֵינָיו (בעיני עצמו, ו) נִמְאָס (ואינו מתגאה למרות צדיקותו), וְאֵת יְרֵאֵי ה' יִכְבֵּד נִשְׁבַּע לְהִרְעֵ (לצום) וְלֹא יִמַר (לא ישנה מדבר): כִּסְפוֹ לֹא נָתַן בְּנִשְׁפָּךְ (ריבית) וְשָׁחַד עַל נְקִי לֹא לָקַח עֲשָׂה אֱלֹהִים לֹא יִמוּט (יפול) לְעוֹלָם: (תהלים פרק טו, א-ה)

הייתי בין אלפי המפגינים נגד יצחק רבין ואיני מצטער על כך, אלא על כך שלא הפגנו ביתר עוצמה. אני סובר עד היום שהאסון הכבד של הסכם אוסלו רשום על שמו, ושמצבנו בעוזה וביהודה ושומרון הוא תוצאה של מדיניות הרסנית שהנהיג (...) אף-על-פי-כן, אילו עמד היום לבחירה אישית - הייתי בוחר בו.

הייתי בוחר בו אך ורק בגלל פרשת הדולרים והתנהגותו אז. ראש ממשלה המתפטר מתפקידו בגלל פרשה מנהלתית של עבירה על חוקי מדינה שוליים יחסית, רק משום שמנהיג צריך להיות נקי מכל רבב - זהו הדבר החיוני ביותר לו אנו זקוקים במישור הקיומי הבסיסי (...) כל המדיניות אותה תיארתי למעלה היא אמנם אסון כבד, אך השחיתות היא סרטן פנימי המשחית אותנו כמובן היותר עמוק, והמסכן את קיומנו הממשי ואת טעם קיומנו המוסרי (...) ההצטברות של נשיא, ראש ממשלה, רבנים, שרים, חברי-כנסת, ראשי משטרה, גורמי תקשורת, שופטים ועוד ועוד, החשודים והנגועים בשחיתות ובהתנהגות אישית שאינה הולמת כמשמעות החריפה ביותר של אמירה זו, כמוצב בו אף אחד מהם לא התפטר ולא סימן דרך לטוהר מוסרי - זהו החורבן היותר גדול למדינת ישראל מכל הדברים האחרים, אף אם מהותיים ביותר.

(הרב יובל שרלו***, למה היום הייתי מצביע רבין, ynet 31.10.06)

· האם מלחמה בשחיתות שווה כל מחיר, גם כאשר הדחת המנהיג עלולה לגרום לפגיעה בתחומים אחרים (מדיניים, פוליטיים, צבאיים ועוד)?

· האם רף מוסרי גבוה לא עלול להוביל לכך שלא ישאר אף מנהיג ש"לא יימוט"? (נעינו בדבריו של הרב שרלו בנושא, בדף ההרחבות, מקור מס: 4.)

· איזו רמה מוסרית נדרשת ממי שרוצה לשכון בהר ה', על פי הפסוקים בתהלים?

· מה מפיח את רבן גמליאל בפסוקים הללו? כיצד מנחמים אותו?
· האם לדעת הרב שרלו יש מקום "לעגל פינות" בנושא שחיתות, על מנת לא לשלם מחירים ככדים בתחומים אחרים?

* הרב יובל שרלו (ישראל, 1957-) הוא ראש ישיבת אורות שאול, עוסק באתיקה, פובליציסטיקה ופוליטיקה.

* ד"ר ראובן (רוביק) רוזנטל (ישראל, 1945-) הוא בלשן, עיתונאי וסופר ישראלי.

* "מושחתים נמאסתם" - סיסמה שחרטתה על דגלה התנועה לאיכות השלטון במחאה על "התרגיל המסריח" בשנת 1990. במסגרת המאבק הציבורי בעקבות התרגיל נחקקו מספר חוקים שנועדו לייצב את המערכת הפוליטית.